

ZDRUŽENJE FRANK
Kunaverjeva ulica 9
1000 LJUBLJANA

Ljubljana, 26.08.2019

MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE
Ministrica Andreja Katič
Župančičeva 3

1000 Ljubljana

- gp.mp@gov.si
- andreja.katic@gov.si

Zadeva: ODPRTO PISMO MINISTRICI ZA PRAVOSODJE

Spoštovana ministrica za pravosodje, gospa Andreja Katič!

V zadnjem času so prišle v javnost informacije o standardih varstva potrošnikov, ki jih zagotavlja pravo EU. V zvezi s tem bi posebej izpostavili dve sodbi Sodišča EU. Najprej, nedavno sodbo Sodišča Evropske unije v zadevi C-407/18 z dne 26. 6. 2019, v kateri je SEU na predhodno vprašanje Višjega sodišča v Mariboru razsodilo, da Direktiva Sveta 93/13/EGS o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah nasprotuje nacionalni zakonodaji, na podlagi katere nacionalno sodišče, ki odloča o predlogu za izvršbo na podlagi pogodbe o hipotekarnem kreditu, sklenjene med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom v obliki neposredno izvršljivega notarskega zapisa, nima možnosti, da bodisi na predlog potrošnika, bodisi po uradni dolžnosti preuči, ali so pogoji, vsebovani v takem zapisu nepošteni v smislu navedene direktive in na tej podlagi odloži predlagano izvršbo.

Enako pomembna je sodba v zadevi C-484/08 z dne 3. 6. 2010, v kateri Sodišče EU ugotavlja, da člen 4(2) v povezavi s členom 8 Direktive Sveta 93/13/EGS ne nasprotuje nacionalni ureditvi, ki določa nadzor nad nepoštenostjo pogojev, ki se nanašajo na glavni predmet pogodbe ali ceno in plačilo, čeprav so ti pogoji sestavljeni v jasnem, razumljivem jeziku. Člen 4(2) ni bil prenesen v slovenski pravni red, s čimer je bila zagotovljena višja raven varstva potrošnikov, kar po omenjeni sodbi Sodišča EU ni v nasprotju z Direktivo o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah.

V Združenju Frank menimo, da ti standardi niso bili upoštevani v večini dosedanjih postopkov pred slovenskimi sodišči, v katerih kot tožniki zoper banke nastopajo posojilojemalci kreditov v švicarskih frankih. Odgovornost za to po našem mnenju nosi predvsem Vrhovno sodišče RS, ki je vzpostavilo sodno prakso na podlagi sodbe, v kateri je neprenos člena 4(2) v slovenski pravni red in možnost, da sodišče presoja o nepoštenosti pogojev, ki opredeljujejo glavni predmet pogodbe tudi v primeru, ko so ti sestavljeni v jasnem, razumljivem jeziku, označilo kot "preširoko in nesmiselno", s čimer se je dejansko postavilo nad zakonodajno vejo oblasti. Zato na Ministrstvo za pravosodje naslavljamo naslednja vprašanja:

1. Glede na sodbo Sodišča EU v zadevi C-484/08 sprašujemo, v koliko primerih doslej so slovenska sodišča na različnih stopnjah posojilojemalcem odrekla pravico do pravne presoje nepoštenosti pogodbenega pogoja, ki vnaša neomejeno tečajno tveganje, ker so zmotno sklenila, da je v Sloveniji nujni pogoj za presojo (ne)poštenosti pogodbenega pogoja, ki opredeljuje glavni predmet pogodbe in ceno, neizpolnjena pojasnilna dolžnost?
2. Glede na sodbo Sodišča EU v zadevi C-407/18 sprašujemo, v koliko primerih so slovenska sodišča na različnih stopnjah doslej izdala sodbo s sklepom o izvršbi, ne da bi prej presojala nepoštenost pogodbenega pogoja v kreditnih pogodbah v švicarskih frankih, in to na način, kot izhaja iz sodbe Sodišča EU v zadevi C-484/08?

V obeh primerih prosimo za podatke po posameznih sodiščih, saj po informacijah naših članov prihaja do pomembnega odstopanja v sodni praksi ljubljanskih sodišč od sodišč v drugih regijah.

Prosimo tudi za odgovor:

3. Na kakšen način namerava ukrepati Ministrstvo za pravosodje, da bo posojilojemalcem v švicarskih frankih povrnjena škoda, ki so jo doslej utrpeli v pravnih in izvršilnih postopkih pred slovenskimi sodišči, ker leta niso sodila v skladu s pravom EU?

Za vaše odgovore se vam vnaprej zahvaljujemo v imenu vseh naših članov in članic, ki so se odločili poiskati pravico po sodni poti.

S tem pismom vam hkrati sporočamo, da bo Združenje Frank v kratkem organiziralo tiskovno konferenco, na kateri bomo širši javnosti predstavili pomen Smernic glede razlage in uporabe Direktive Sveta 93/13/EGS o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah, ki jih je julija letos sprejela Evropska komisija za krepitev varstva potrošnikov v skladu z evropskim pravom.

S spoštovanjem,

Matjaž Sušnik
Predsednik Združenja Frank

Kontakt: info@zdruzenje-frank.si
Telefon: +386 (0) 41 666 557

Odgovor na odprto pismo Združenja Frank - 092-43/2018/224

gp.mp@gov.si

Čet 19. 09. 2019 11:33

Za: Info | Združenje Frank <info@zdruzenje-frank.si>

 Št. prilog: 1, (3 MB)

SKMBT_42319091910370.pdf;

(See attached file: SKMBT_42319091910370.pdf)

To sporočilo je bilo poslano z uporabo posebne oznake v naslovu sporočila. Prejemniki, ki boste na to sporočilo odgovarjali preko elektronske pošte, morate to posebno oznako v naslovu sporočila ohraniti (na sporočilo odgovorite z uporabo funkcije »Odgovori« oziroma »Reply«)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE

Župančičeva 3, 1000 Ljubljana

T: (01) 369 5342

F: (01) 369 5783

E: gp.mp@gov.si

www.mp.gov.si

Združenje Frank
Matjaž Sušnik, predsednik

Zadeva: 092-43/2018 /224
Datum: 17. septembra 2019

Zadeva: **Odrpito pismo ministrici za pravosodje**
Zveza: **vaš dopis z dne 26. 8 2019**

Spoštovani,

v navedenem dopisu ste navedli, da so v zadnjem času prišle v javnost informacije o standardih varstva potrošnikov, ki jih zagotavlja pravo Evropske unije (EU). V zvezi s tem ste izpostavili dve sodbi Sodišča Evropske unije (SEU), in sicer sodbo v zadevi C-407/18 z dne 26. 6. 2019 in sodbo v zadevi C-484/08 z dne 3. 6. 2010. V Združenju Frank menite, da standardi, ki izhajajo iz navedenih sodb, niso bili upoštevani v večini dosedanjih postopkov pred slovenskimi sodišči, v katerih kot tožniki zoper banke nastopajo posojilojemalci kreditov v švicarskih frankih. Zato ste na Ministrstvo za pravosodje naslovili nekaj vprašanj, na katera v nadaljevanju podajamo svoj odgovor, uvodoma pa pojasnujemo, kot sledi.

Glede sodbe SEU v zadevi C-484/08 in vprašanja o ustrezni nacionalni ureditvi nepoštenih pogodbenih pogojev pojasnujemo, da je bila Direktiva 93/13 v pravni red Republike Slovenije prenesena z Zakonom o varstvu potrošnikov¹ (ZVPot). Skrb za celovito implementacijo Direktive in po potrebi tudi odločitev SEU je v pristojnosti Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo, ki na področju notranjega trga pripravlja in izvaja evropsko in nacionalno politiko s področja varstva potrošnikov ter opravlja naloge na normativnem področju, ki se nanašajo na prenos večine evropskih potrošniških direktiv in uredb v pravni red Republike Slovenije.

Z nedavno sodbo v zadevi C-407/18 je Sodišče Evropske Unije (SEU) odgovorilo na predhodno vprašanje, ki ga je zastavilo Višje sodišče v Mariboru glede postopanja sodišča v izvršilnem postopku, ko se izvršilno sodišče sooči s posojilno pogodbo, ki zapade pod režim Direktive 93/13/EGS o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah (Direktiva 93/13)².

Direktiva 93/13 državam članicam nalaga določitev, da nedovoljeni (nepošteni) pogoji, uporabljeni v pogodbi, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, kakor je določeno z nacionalnim pravom, niso zavezujoči za potrošnika (člen 6(1)), države članice pa naj tudi

¹ Uradni list RS, št. 98/04 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUE, 126/07, 86/09, 78/11, 38/14, 19/15, 55/17 – ZKofT in 31/18.

² Direktiva Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL L št. 95 z dne 21. 4. 1993, str. 29).

zagotovijo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklene prodajalec ali ponudnik (člen 7(1)).

SEU je v zadevi C-407/18 razsodilo, da je treba Direktivo 93/13 glede na načelo učinkovitosti razlagati tako, da nasprotuje nacionalni zakonodaji, na podlagi katere nacionalno sodišče, ki odloča o predlogu za izvršbo na podlagi pogodbe o hipotekarnem kreditu, sklenjene med prodajalcem ali ponudnikom in potrošnikom v obliki neposredno izvršljivega notarskega zapisa, nima možnosti, da bodisi na predlog potrošnika bodisi po uradni dolžnosti preuči, ali so pogoji, vsebovani v takem zapisu, nepošteni v smislu te direktive in na tej podlagi odloži predlagano izvršbo.

Ključno sporočilo te sodbe je po mnenju Ministrstva za pravosodje podobno tistemu v zadevi C-537/12 in C-116/13 (Banco Popular Español in Banco de Valencia.), da nacionalna zakonodaja nasprotuje učinkovitemu varstvu potrošnika, kot ga zahteva Direktiva 93/13, če zakonodaja države članice onemogoča izvršilnemu sodišču v postopku izvršbe presoditi, bodisi po uradni dolžnosti bodisi na predlog potrošnika, nepoštenost pogoja, ki ga vsebuje pogodba, iz katere izhaja terjani dolg, in ki je podlaga za izvršbo, niti sprejeti začasnih ukrepov, med katerimi je zlasti prekinitev izvršbe, kadar je sprejetje teh ukrepov nujno za zagotovitev popolne učinkovitosti končne odločbe sodišča, ki v ustreznem postopku odloča o vsebini in je pristojno preveriti nepoštenost tega pogoja.³

Enako ključno opozorilo glede napotila pri presoji ustreznosti nacionalne ureditve poda SEU tudi v 62. točki obrazložitve sodbe v zadevi C-407/18, ko zapiše: »Ker izvršilno sodišče ne more odložiti izvršbe z obrazložitvijo, da je v pogodbi o hipotekarnem kreditu nepošten pogoj, je namreč zelo verjetno, da bo izvršba na s hipoteko obremenjeno nepremičnino končana pred razglasitvijo odločbe pravnega sodišča, s katero je, odvisno od primera, ugotovljena ničnost tega pogoja glede na njegovo nepoštenost in zato izvršilnega postopka. V teh okoliščinah bo zadevnemu potrošniku kljub razglasitvi take vsebinske odločbe v njegovo korist zagotovljeno le *a posteriori* varstvo v obliki denarne odškodnine, tako da tako varstvo ni popolno in ni zadostno ter to še toliko bolj, kadar se izvršba nanaša na stanovanje tega potrošnika in njegove družine, ki bi bilo tako dokončno izgubljeno. Tako *a posteriori* varstvo zato ni niti ustrezno niti učinkovito sredstvo za prenehanje uporabe nepoštenega pogoja, kar je v nasprotju s ciljem člena 7(1) Direktive 93/13.«. SEU namreč ugotavlja⁴, da iz tega spisa izhaja, prvič, da slovensko procesno pravo ne določa jasno pravice potrošnika, da predlaga odlog, čeprav začasen, izvršbe na podlagi pogodbe o hipotekarnem kreditu, ker naj bi ta vsebovala nepošten pogoj. Ob predpostavki, da potrošnik ima tako možnost, ostaja dejstvo, da nacionalno pravo za predlog za odlog izvršbe vsekakor določa izpolnjevanje zelo strogih procesnih pogojev in zagotovitev varščine na predlog upnika. Take zahteve v praksi skoraj povsem onemogočajo dosego takega ukrepa odloga, saj je zelo verjetno, da dolžnik, ki je v zamudi s plačilom, nima finančnih sredstev, potrebnih za zagotovitev zahtevane varščine. Drugič, sodišče, ki odloča o predlogu hipotekarnega upnika za izvršbo njegove terjatve, očitno ne more po uradni dolžnosti preverjati morebitne nepoštenosti pogojev v tej pogodbi. Nazadnje, tretjič, iz predloga za sprejetje predhodne odločbe je razvidno, da obstaja nezanemarljivo tveganje, da si v okviru izvršilnega postopka zadevni potrošniki sploh ne bodo zagotovili obrambe in v celoti uveljavljali svojih pravic glede na stroške zastopanja, ki nastanejo v postopku, v primerjavi z zneskom zadevnega dolga in na nemožnost pridobitve brezplačne pravne pomoči.

Ministrstvo za pravosodje želi na tem mestu poudariti, da je naloga SEU razlagati določbe prava EU, nacionalno zakonodajo pa lahko razlaga le predložitveno sodišče. SEU mora torej

³ Glej 60. točko obrazložitve v zadevi C 537/12 in C 116/13 .

⁴ Glej 60. točko obrazložitve v zadevi C-407/18.

upoštevati razlago nacionalnega prava, kakor mu jo je predstavilo navedeno sodišče⁵. SEU je tako upoštevalo⁶, da v obravnavani zadevi iz opisa, ki ga je podalo predložitveno sodišče, izhaja, da je v slovenskem pravu za ureditev izvršbe značilno naslednje:

- sodišče, pristojno za izvršbo na podlagi pogodbe o hipotekarnem kreditu, sklenjene v obliki neposredno izvršljivega notarskega zapisa, ne sme zavrniti navedene izvršbe iz razloga, da je v zadevni pogodbi nepošten pogoj, ker mora to sodišče brezpogojno upoštevati vsebino izvršilnega naslova, ne da bi lahko presoјalo zakonitost njegove vsebine;
- odlog izvršbe načeloma ni mogoč, niti začasno, razen če dolžnik kot potrošnik v pravdnem postopku vložī tožbo za ugotovitev ničnosti nepoštenega pogodbenega pogoja;
- ta odlog izvršbe do končne vsebinske odločitve je dovoljen le izjemoma pod zelo zahtevnimi zakonskimi pogoji dokazovanja nenadomestljive ali težko nadomestljive škode v smislu prvega odstavka 71. člena ZIZ, ki ne more biti škoda, ki je posledica realizacije same izvršbe, kar pomeni, da ta odlog v praksi skoraj ni mogoč;
- upnik ima pravico od dolžnika zahtevati, da zagotovi varščino, če ta predlaga odlog izvršbe⁷, in
- dolžnik v izvršilnem postopku ne more pridobiti brezplačne pravne pomoči, tako da sam nosi znatne stroške odvetniškega zastopanja⁸.

Ministrstvo za pravosodje meni, da je treba za celovit prikaz nacionalne ureditve v povezavi s tem, upošteva tudi razlogovanje SEU, pojasniti še naslednje okoliščine in normativne možnosti, predvsem pa tudi dejansko izvajanje normativne ureditve v sodni praksi.

Izvršilni postopek je namenjen prisilni uveljavitvi pravnomočne sodne odločbe, v katerem lahko upnik, če dolžnik sam ne izpolni svoje obveznosti, doseže njeno izvršitev. Namen izvršilnega postopka je, skladno z ustavno zahtevo po učinkovitosti pravice do sodnega varstva iz prvega odstavka 23. člena Ustave Republike Slovenije⁹, zagotoviti izpolnitev obveznosti. V slovenski pravni ureditvi je izvršilni postopek urejen v Zakonu o izvršbi in zavarovanju¹⁰ (ZIZ). Sodišče lahko dovoli in opravi izvršbo samo na podlagi veljavnega izvršilnega naslova (*nulla executio sine titulo*), ki je, med drugim, tudi izvršljiv notarski zapis (17. člen ZIZ). Notarski zapis je izvršljiv, če je dolžnik v njem soglašal z njegovo neposredno izvršljivostjo in če je terjatev, ki izhaja iz notarskega zapisa, zapadla (20.a člen ZIZ). V izvršilnem postopku res velja načelo stroge formalne legalitete (17. člen ZIZ), kljub temu pa Ministrstvo za pravosodje meni, da nacionalni pravni red potrošniku ne odreka možnosti učinkovitega sodnega varstva uveljavljanja nepoštenih pogodbenih pogojev.

Drži, da izvršilno sodišče zaradi umestitve izvršilnega sodišča v nacionalni sodni sistem in procesnih določb ni tisto pristojno sodišče, ki presoja, ali gre za nedovoljeni pogoj v smislu direktive. Vendar pa ima potrošnik po določbah ZIZ po tem, ko se izvršilni postopek že začne, torej tekom izvršilnega postopka, možnost vložiti tožbo na nedopustnost izvršbe (5. točka

⁵ Glej 52. točko obrazložitve sodbe v zadevi C-407/18.

⁶ Glej točko 50. obrazložitve sodbe v zadevi C-407/18.

⁷ Ministrstvo za pravosodje želi v zvezi s tem poudariti, da po tretjem odstavku 71. člena ZIZ sodišče varščine ne določi, če upnik takega predloga ne poda. Če je upnikov predlog podan, pa je v skladu z zakonom ne določi, če bi bilo s tem ogroženo dolžnikovo preživljanje ali preživljanje njegovih družinskih članov.

⁸ Navedeno drži, vendar pa lahko dolžnik pridobi brezplačno pravno pomoč za pravdni postopek izpodbijanja pogodbe, sklenjene v obliki neposredno izvršljivega notarskega zapisa.

⁹ Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97 – UZS68, 66/00 – UZ80, 24/03 – UZ3a, 47, 68, 69/04 – UZ14, 69/04 – UZ43, 69/04 – UZ50, 68/06 – UZ121,140,143, 47/13 – UZ148, 47/13 – UZ90,97,99 in 75/16 – UZ70a.

¹⁰ Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 93/07, 37/08 – ZST-1, 45/08 – ZArbit, 28/09, 51/10, 26/11, 17/13 – odl. US, 45/14 – odl. US, 53/14, 58/14 – odl. US, 54/15, 76/15 – odl. US, 11/18 in 53/19 – odl. US

prvega odstavka 71. člena ZIZ). Ker namreč neposredno izvršljiv notarski zapis ni povsem primerljiv s klasičnim izvršilnim naslovom, to je sodno odločbo, glede katere velja, da zaradi predhodno izvedene sodne kontrole in posledičnih učinkov pravnomočnosti v izvršilnem postopku ni več dopustno dvomiti v njeno pravilnost in zakonitost, ZIZ dolžniku omogoča, da (v pravnem postopku) vloži tožbo na neveljavnost pravnega posla iz neposredno izvršljivega notarskega zapisa, na podlagi katerega je dovoljena izvršba.

Takšna nacionalna ureditev, kot izhaja iz več odločitev SEU, ni v nasprotju z Direktivo 93/13, v kolikor je potrošniku na voljo učinkovito sredstvo, da se izvršilni postopek do končne odločitve pristojnega sodišče, ki nudi sodno kontrolo oziroma potrošniku zagotavlja uveljavljanje ničnosti pogodbe zaradi nedovoljenega pogoja, prekine oziroma odloži.

Odlog izvršbe je zastoj v izvršilnem postopku, ki se nanaša na stadij oprave izvršbe in je pogosto posledica tega, da obstaja dvom o dopustnosti izvršbe. Na podlagi 71. člena ZIZ lahko sodišče na dolžnikov predlog popolnoma ali deloma odloži izvršbo, če dolžnik izkaže za verjetno, da bi s takojšnjo izvršbo pretrpel nenadomestljivo ali težko nadomestljivo škodo¹¹ in da je ta škoda večja od tiste, ki zaradi odloga lahko nastane upniku, in sicer v več taksativno naštetih primerih, med drugim tudi, če je vložena tožba na neveljavnost pravnega posla iz neposredno izvršljivega notarskega zapisa, na podlagi katerega je bila dovoljena izvršba.

Pogoje za odlog je večinska sodna praksa razlagala strogo, vendar je v zvezi s tem treba poudariti, da je navedeno strogo stališče starejše sodne prakse v svojih odločbah preseglo Ustavno sodišče Republike Slovenije, prav tako novejša sodna praksa domačih sodišč – tudi zaradi varstva potrošnika po pravu EU – dodatno mehča pogoje za odlog izvršbe na podlagi neposredno izvršljivega notarskega zapisa.

Ustavno sodišče Republike Slovenije je v odločbi Up 223/17 z dne 9. 7. 2018 poudarilo, da sodišča stališča glede pojma težko popravljive škode ne smejo prevzeti nekritično in neodvisno od okoliščin konkretnega primera. V sklepu Ustavnega sodišča Republike Slovenije št. Up-46/12 z dne 2. 10. 2014 in v sklepu Ustavnega sodišča št. Up-921/14 z dne 29. 1. 2015 pa je tudi izrecno zapisano, da je prodaja nepremičnine v izvršilnem postopku težko popravljiva posledica. Upoštevati je namreč treba, da v primeru, če je dolžnikova nepremičnina v izvršilnem postopku prodana in izročena kupcu, kupec na njej pridobi lastninsko pravico, dolžnik pa ob odsotnosti odloga kljub uspehu v pravdi ne more doseči vzpostavitve prejšnjega stanja, torej ponovno pridobiti lastninske pravice na prodani nepremičnini. Upnik v primerjavi s tem v primeru odloga utrpí le začasno odložitev poplačila terjatve.

Višje sodišče v Kopru je v sklepu I Ip 148/2019 z dne 14. 5. 2019 na primer opozorilo, da je treba pravni standard nenadomestljive ali težko nadomestljive škode presoјati v vsakem primeru posebej in pri tehtanju upoštevati tudi škodo, ki je posledica same realizacije izvršbe, še posebej pazljivo pa mora biti to tehtanje pri izvršbi, ki ima za posledico izgubo doma.

Višje sodišče v Ljubljani je v sklepu I Ip 3635/2017 z dne 6. 4. 2018 ocenilo, da je sodišče prve stopnje zakonske pogoje za odlog izvršbe na predlog dolžnika v konkretnem primeru razlagalo preozko, ko je zatrjevano škodo na zdravju dolžnika zaradi grozeče izgube doma, v katerem prebiva (kot posledico realizacije dovoljene izvršbe), takoj ocenilo kot pravno nepriznana škodo. Poudarilo je, da stališče sodišča prve stopnje in večinskega dela dosedanje sodne prakse, da je vsakršna škoda, ki je posledica realizacije izvršbe, nepriznana, pretirano omejuje dolžnika, da

¹¹ Ureditev je z dodatkom standarda težko nadomestljive škode omehčal Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o izvršbi in zavarovanju (Uradni list RS, št. 17/06), saj je prej zakon določal le standard nenadomestljive škode.

učinkovito zavaruje svoj pravni položaj. Togo vztrajanje na navedenem stališču pomeni, da dobi upnik absolutno prednost pri prisilni izpolnitvi terjatve, ne da bi se opravilo tehtanje nasprotujočih si interesov upnika in dolžnika, kar je pravzaprav bistvo zakonskega besedila prvega odstavka 71. člena ZIZ. Če bi zakonodajalec menil, da se mora izvršba realizirati za vsako ceno, možnosti odloga izvršbe ne bi niti predvidel. Če izhajamo iz zakonskega besedila, je odlog vedno vezan na škodo, ki je posledica realizacije izvršbe, besedilo pa sodišču zapoveduje tehtanje, ki se nanaša na intenzivnost oškodovanja upnika in dolžnika. Pri navedenem tehtanju je treba tudi upoštevati, da odlog izvršbe predstavlja le začasno zadržanje upnikove pravice do izterjave denarne terjatve (ki je že zavarovana s prisilno hipoteko, pridobljeno v izvršbi, upnikova škoda pa je omiljena s tekom zamudnih obresti), medtem ko izguba doma pomeni trajno in praviloma nepovratno posledico, ki izjemno intenzivno poseže tako v položaj dolžnika kot tudi v položaj njegovih morebitnih družinskih članov, ki bodo skupaj z njim v izvršbi izgubili svoj dom. Sodišče je v tej zadevi presodilo, da je sodišče prve stopnje glede pravno (ne)priznane škode v smislu 71. člena ZIZ (5. točka prvega odstavka in drugi odstavek) zavzelo preveč strogo stališče, pri katerem ni upoštevalo novejših dognanj pravne teorije¹² in spoznanj sodne prakse¹³, posledično pa se sodišče prve stopnje ni opredelilo glede vseh okoliščin konkretnega primera, do katerih bi se bilo dolžno opredeliti ob manj restriktivni in manj rigorozni razlagi.

Višje sodišče v Ljubljani je v sklepu II lp 2629/2017 z dne 6. 12. 2017 izpostavilo, da je glede načela učinkovitosti treba poudariti, da niti iz sodbe SEU v zadevi C-415/11 (Aziz) niti iz sklepa v zadevi C-537/12 in C-116/13 (Banco Popular Espanol in Banco de Valencia) ne izhaja, da je izločanje ugovorov nepoštenih pogodbenih pogojev v ločen postopek nedopustno. Sporna je povezava med obema postopkoma. To varstvo je očitno nepopolno, kadar kljub temu, da dolžnik začne postopek o vsebini spora, da bi se ugotovila nepoštenost nekaterih pogojev, nič ne more ustaviti postopka prisilne izvršbe. Sporen torej ni sam postopek izvršbe, ampak njegova povezava s tožbo za ugotovitev ničnosti enega ali več pogojev, ki se štejejo za nepošteno. Sodišče je ocenilo, da ZIZ to povezavo omogoča. Dolžnik, ki je vložil tožbo na neveljavnost pravnega posla iz neposredno izvršljivega notarskega zapisa, na podlagi katerega je bila dovoljena izvršba, lahko predlaga odlog izvršbe (5. točka prvega odstavka 71. člena ZIZ). Ta je sicer vezan na pogoj, da dolžnik izkaže za verjetno, da bi s takojšnjo izvršbo pretrpel nenadomestljivo ali težko nadomestljivo škodo in da je ta škoda večja od tiste, ki zaradi odloga izvršbe lahko nastane upniku. Vendar tudi sodna praksa SEU ne zahteva avtomatične prekinitve izvršilnega postopka, ampak le, da ima nacionalno sodišče na voljo začasne ukrepe, ki omogočajo prekinitve ali pretrganje nezakonitega postopka izvršbe, če se taki ukrepi izkažejo za potrebne, da se zagotovi učinkovitost varstva, ki se želi doseči z Direktivo 93/13 (glej v tem smislu sodbo Monika Kušionová, C-34/13, točka 66). Povedano drugače: izvršbo je treba odložiti takrat, kadar je to potrebno za zagotovitev polnega učinka pričakovane sodne odločbe glede obstoja pravic, uveljavljenih na podlagi prava Unije. To pa pomeni, da je treba pravni

¹² Glej članek Igorja Vuksanovića: Konec samovolje bančnih upnikov?, objavljen v Pravni praksi št. 48/2013, na str. 13 in naslednji, v katerem se avtor zavzema za učinkovit sistem odloga izvršbe. Meni, da slovenska sodišča razlagajo zakonske pogoje tako, da je odlog izvršbe skoraj nemogoč. Avtor s sklicevanjem na pravo EU poudarja, da mora biti postopek o nedopustnosti izvršbe (v zvezi z ničnostjo notarskega zapisa kot izvršilnega naslova) učinkovit, predvsem glede odloga izvršbe, da bi se preprečila realizacija izvršbe pred odločitvijo sodišča o njeni nedopustnosti. Opozarja, da bi naš pravni sistem moral na podlagi stališč sodišča EU tožbe za ugotovitev ničnosti notarskega zapisa, ki je podlaga za izvršbo, obravnavati prednostno, odlog izvršbe pa bi moral biti odrejen vedno, ko bi tožnik (dolžnik) izkazal verjeten uspeh v pravdi.

¹³ Glej VSM sklep I lp 817/2017 z dne 21. 11. 2017 (zlasti v 5. do 11. točki obrazložitve), katerega bistveni poudarki so navedeni tudi kot argumenti predmetne obrazložitve. Primerjaj tudi z odločbama VSM sklep I lp 289/2017 z dne 14. 6. 2017 (v 16. točki obrazložitve) in VSL II lp 2629/2017 z dne 6. 12. 2017 (v 28. in 34. točki obrazložitve), ki sicer obe poudarjata pomen odloga izvršbe v primerih potrošniških kreditnih razmerij.

standard nenadomestljive oziroma težko nadomestljive škode razlagati in položaj dolžnika in upnika tehtati glede na verjetnost uspeha dolžnika v pravdi ter pri tem upoštevati tudi škodo, ki je posledica same realizacije izvršbe. Še posebej pazljivo mora biti to tehtanje pri izvršbi, ki ima za posledico izgubo doma.

Sodišče je (glede na to, da: – naš sistem na eni strani že notarjem nalaga preizkus skladnosti pravnega posla z javnim redom, – po drugi strani pa dolžniku omogoča, da začne sodni postopek za ugotovitev neveljavnosti pogodbe brez rokovnih omejitev in ne glede na to, ali izvršba že teče, v katerem ima sodišče pooblastila, da po uradni dolžnosti pazi na nedovoljenost nepoštenih pogodbenih pogojev¹⁴, – da ima dolžnik v primeru, ko tečeta oba postopka vzporedno, možnost predlagati odlog izvršbe, – ob direktivi lojalni razlagi pogojev za odlog izvršbe) zaključilo, da kljub temu, da izvršilno sodišče ne presoja ugovora ničnosti obveznosti, ki izhaja iz neposredno izvršljivega notarskega zapisa, v slovenskem pravnem redu obstajajo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje uporabe nepoštenih pogojev v potrošniških pogodbah.

Tudi predložitveno sodišče v zadevi C-407/18 (glej točko 64. obrazložitve sodbe) je navedlo, da bi bilo mogoče slovensko zakonodajo razlagati v skladu s pravom EU, tako da bi izvršilno sodišče lahko po uradni dolžnosti presojalo morebitno nepoštenost pogoja v pogodbi o hipotekarnem kreditu, sklenjeni v obliki notarskega zapisa, in na tej podlagi odložilo tako izvršbo. V zvezi s tem je SEU v 65. točki obrazložitve opozorilo, da se z načelom skladne razlage zahteva, da nacionalna sodišča ob upoštevanju celotnega nacionalnega prava in z uporabo načinov razlage, ki so uveljavljeni v tem pravu, storijo vse, kar je v njihovi pristojnosti, da zagotovijo polni učinek zadevne direktive in dosežejo rešitev v skladu z njenim ciljem. Zahteva po taki skladni razlagi med drugim vključuje obveznost nacionalnih sodišč, da po potrebi spremenijo ustaljeno sodno prakso, če ta temelji na razlagi nacionalnega prava, ki ni združljiva s cilji direktive. Zato nacionalno sodišče ne more upravičeno trditi, da določbe nacionalnega prava ne more razlagati v skladu s pravom EU le zato, ker se je ta določba dosledno razlagala v smislu, ki ni v skladu s tem pravom (glej 66. točko obrazložitve).

Iz zgoraj predstavljene sodne prakse domačih sodišč izhaja, da je ta že pred odločitvijo SEU v zadevi C-407/18 v posameznih konkretnih zadevah že preseгла in spremenila (prej) ustaljeno sodno prakso. Ministrstvo za pravosodje v okviru svojih pristojnosti spremlja odločitve sodišč in proučuje vpliv sodbe v zadevi C-407/18 na odločanje nacionalnih sodišč, v zvezi s trenutno veljavno postopkovno ureditvijo pa preučuje tudi možnost sprememb ureditve ZIZ z namenom, da se dolžnikom z jasnimi določbami v smislu Direktive 93/13 zagotovi učinkovito pravno sredstvo, da se do dokončne odločitve sodišča izvršba ne nadaljuje.

V zvezi z vašim prvim in drugim vprašanjem o številu primerov pred slovenskimi sodišči, povezanimi z varstvom potrošnikom in sodbama SEU v zadevah C-484/08 in C-407/18, pojasnjujemo, da Ministrstvo za pravosodje teh podatkov ne vodi, smo pa pri spremljanju sodne prakse zaznali, da sodišče v svojih odločitvah kot materialnopravno podlago upošteva tudi Direktivo 93/13¹⁵. Ob tem pa moramo poudariti, da se Ministrstvo za pravosodje glede na svoje pristojnosti ne more opredeljevati glede odločitev sodišč v konkretnih primerih. Zakone in tudi sodbe SEU, ki so za sodišča obvezujoči vir prava, razlagajo sodišča v konkretnih sodnih postopkih, v katere Ministrstvo za pravosodje glede na svoje pristojnosti in ustavno načelo delitve oblasti na sodno, zakonodajno in izvršilno ne more in ne sme posegati. Za uporabo

¹⁴ Ti so namreč v skladu z Zakonom o varstvu potrošnikov nični (23. člen ZVPot), na ničnost pa mora paziti sodišče po uradni dolžnosti (92. člen Obligacijskega zakonika).

¹⁵ Sklep Vrhovnega sodišča RS št. II Ips 141/2017, Sodba Vrhovnega sodišča RS II Ips 197/2018.

prava EU so najprej pristojna nacionalna sodišča, stranke pa imajo na voljo redna in izredna pravna sredstva.

Odločitev SEU v zadevi C-407/18 je pravno zavezujoča v zadevi, v kateri je bilo postavljeno vprašanje za predhodno odločanje¹⁶, sodišča pa morajo upoštevati razlago SEU tudi v podobnih zadevah in morajo pogoje za odlog izvršbe razlagati v skladu s smerjo, ki jo je nakazalo SEU pri razlagi potrošniške zakonodaje.¹⁷

S spoštovanjem,

Andreja KATIČ
ministrica

¹⁶ Šesti odstavek 113.a č lna Zakona o sodiščih.

¹⁷ Slovenska sodišča temu že sledijo, glej npr. sklep VSL I lp 1081/2019 z dne 3. 7. 2019.